

כל עיתונאי יודע זאת: כלב נושך אדם — זאת לא ידיעה. אדם נושך כלב — זאת ידיעה!
השמעתי את הפסוק הזה מאות פעמים לעיתונאים-מתלמדים. השבוע הגעתי למסקנה שהפסוק הזה לוקה בחסר. הוא צריך להיות כך: "כלב נושך אדם — זאת לא ידיעה. חוץ מאשר לאדם שהכלב נשך אותו".

כי השבוע נשך אותי כלב. הכלב, זאב גדול, היה קשור ליד המכונית שלי. המכונית היתה מכוסה. כאשר ניגשתי להסיר את הכיסוי, נבהל הכלב ונשך אותי בירימיני, עד העצם.

בהורגות זו היכתי שוב מקובל את חרריהמיון של איילוב. הר"ר מנדלכאום, שתפר אותי לפני 13 שנה בעת ההתנשקות האחרונה בחיי, טיפל בי שוב. גברת נאה בשם גילה, שעזרה לי, עינייני אותי בהופעה פומבית לטובת קרן שתממן את בנייתו של חררימיון חדש. הר"ר טוביה טיפל בי לאחר מכן.

בחורשים האחרונים ראינו את חרריהמיון עשרות פעמים בשירי הסלוווייה, לרגל שיבות-הרופאים. אבל כחיים זה נראה אחרת.

או תורה לכולם. אני בהחלט מוכן לעזור כדי שייבנה חררימיון חדש, מודרני וממוזג כהלכה. אף אחד מאיתנו אינו יודע מתי ייפגש בכלב הבא שלו.

מי מעריץ את היהודים?

אדם קלר סיפר לי בדיחה: בגרמניה, לפני עלות הנאצים לשלטון, ראה יהודי אחד את חברו יושב וקורא את דר שטירמר. העיתון האנטישמי של יוליוס שטרייכר, המנהיג הנאצי של נירנברג.
"השתגע? אתה קורא את העיתון המבחיל הזה?"
"בכל העיתונים האחרים אני קורא שהיהודים אומללים, שמרביים אינם יודעים אותם, שהם חסרי-אונים. ואילו בעיתון הזה, דר שטירמר, נאמר שהיהודים שולטים בכל העולם, שהם מדכאים את כל העמים, זה מעורר אותי!"
"כדיחה — בדיחה. אבל יש כזה גרעין של אמת. הוא מסביר את הקשרים המורשים בין היהודים ואנטישמיות."

יודע כי גדולי המנהיגים של הציונות נשארו-נתנו עם אנטי-שמיות. הרצל עצמו הלך אצל שר הפנים הרוסי האנטישמי, ויא צ'טלאב קונסטאנטינוביץ' פוץ פלווה, כדי לבקש את זורתו. זאב ז'בוטינסקי כרת ברית עם האנטישמיים הפולניים, כדי שיאמנו את אנשי אצ"ל. אברהם (יאיר) שטרן התאמן בעצמו אצל קציני הצבא הפולני, שהיו אנטישמיים עד האחרון שבהם, ואחר-כך ניסה לבוא בדברים עם גרמניה הנאצית.

שטרנייכר

תמיד היה נרמה שלמאמצים האלה היה בסיס הגיוני בלבד. האנטישמיים רצו להיפטר מן היהודים, הציונות רצתה שהיהודים יבואו מארצות-הגולה לארץ. ככל שגברה סכנת האנטישמיות, כן היתה אמורה לגבור תשוקת-העלייה. כיום שוב מדברים ראשי הסוכנות בתקווה רבה על עליית האנטישמיות בארגנטינה, שתגביר את העלייה.

אבל נרמה שיש בסיס נפשי עמוק יותר לברית זו. האנטישמיות טוננת בחובה הערצה סמוייה ליהודים, והדבר מחמיא ליהודים. הפרוטוקולים של ז'וקינצ'יון, למשל. קשר יהודי עולמי להשתלט על כל הארצות. היהודים המנצחים על מלאכה זו הם סופר-מנים, אנשים בעלי אינטליגנציה עצומה. כך ראו האנטישמיים את היהודים, וכך היהודים רואים את עצמם.

עכשו מפרסמים ביפאן ספרים על קשר יהודי חדש לכבוש את העולם. יש האומרים כי זוהי ספרות-הערצה. היפאנים, שכבר נכילו פעם בניסיונם לכבוש את העולם, והמנצחים עכשו שוב בדרך אחרת, פשוט מעריצים את היהודים שהצליחו בכך (לדעתם).

מדהים להיווכח עד כמה מורשת אמונה זו כיום בעולם. ניסיתי הרבה פעמים להסביר לפלסטינים שמעשה מסוים של ישראל אינו פרי מויתר גאונית ומרושעת, אלא סתם תוצאה של חוסר-מחשבה. לשווא. ואילו בישראל עצמה, ככל שהטיטום מצמיח פירות-באווים מכל עבר, כן גדלה הכמיהה להכרה בגנוס היהודי. במציאות יש המצאות כמו "האופציה הירדנית" והתיבה השחורה של יעקב מרדור, שהיתה אמורה להאיר את רמת-גן בנורה אחת. ואילו בדימוים של האנטישמיים יש מויכח טנטית של גאונים יהודיים. או מה עדיף?

לא מכבר הסיעה אותי צעירה שווייצרית. מומחית לכלכלה לאומית, מציריך לסנטגאלן. בדרך התווכחו על כלכלת ישראל ועל מצב-הכיבוש. העצירה, פרופלסטינית מובהקת, דיברה בדיע רצה מסוייה על הצורה שבה תיכננו הישראלים את ניצול השטחים הכבושים להעשרת הכלכלה הישראלית.

אורי אבנרי

צחקו. "היהודים יודעים לתכנן יותר מכל עם אחר בעולם. הכל היה מתוכנן מראש, לפרטייה-הפרטים!"
לך תסכיר.

בשרות פלשת

מה לעשות — תמיד וכיתי במיכר המחמאות רווקא מפי יריי בים, ורק נמיוען מפי ירדים. ככה זה בחיים.
השבוע וכיתי במחמאה נוספת מפי אחד מיכאל מיימון, איש מודיעין לשעבר, פעיל-שכונות ועסקן בשולי המערך.
במאמר בהארץ הוא האשים אותי בכך שאני, לבדי, כפיתי על המדינה את המושג "פלסטינים", להבדיל מ"פלשתינאים". ההבדל אינו רק בכתיב, אלא במושג. במאמץ עקשני של שנים רבות, כך הוא טוען, הבאתי לכך שגם הימין התחיל להשתמש במושג זה. ובכך — אני מודה.

בראשית שנות ה-50 התחלתי להטיף לדיעה שעל ישראל לעזור לפלסטינים להקים מדינה משלהם בגדה ובצפונה, מפני שאחרת לא נגיע לעולם לשלום. מעטים רגלו או בדיעה זו, שנשד מעה כתימהונית.

מאז הקפתי על הכתיב "פלסטיין", "פלסטינים", "הבעיה הפלסטינית" — תעתיק הכתיב הערבי.
הכתיב המקובל היה "פלשתינאי". הוא בא לשים את הדגש על המוצא הזר של השם (ארץ פלשת, העם הפלשתי). הפלישתים באו, כידוע, מעבר לים. הוא גם בא להזכיר את ימי פלשתינה (א"י), שבה היו יהודים וערבים כאחד בעלי רכוש פלשתינאי. כפי דמגוג מוכשר כמו מנחם בגין, שביטא את השם כשייך ימנית, השם נשמע כגירוף מלאיבו.

ואילו אני באתי לשים את הדגש על מציאות, שהכל ניסו להתעלם ממנה או להכחשה: שיש בארץ עם ערבי מקומי, בעל תנועה לאומית ושאיפה לאומית משלו. העם הערבי הפלסטיני. לכל עם הזכות לקרוא לעצמו בשם שהוא בוחר בו. זהו חלק מזכות ההגדרה העצמית. כאשר החליט דויד בן-גוריון שנקרא לעצמו "ישראלי" ולא "יהודי", "בני-היהודה", "ארצישראלים" ומה עוד, נאלץ כל העולם לקרוא לנו כך. ומכיוון שהפלסטינים קוראים לעצמם פלסטינים, בשפתם ובכתיבם, מוטב לקרוא להם כך. מי שסבור אחרת, מבקש למעשה לשלול את קיומו של העם העצמאי והנפרד הזה — והרי על כך נטוש הוויכוח הפוליטי.

אני שמח שרעתי התקבלה, אחרי מאבק של 30 שנה ויותר. אין כיום ברדעת שאינו כותב ומדבר על "פלסטינים".
אולם אותו מיכאל מיימון טועה בדבר אחר. הוא סבור כי אני המצאתי את הכתיב הזה. למרבה הצער זה מעיד על כוונת השם "פלסטיין" מופיע הרבה פעמים במקורותינו. במידרש אי-בה רבא נאמר: "היו צריה רוכסו דפלסטיני..." כלומר: הרוכס (מלשון זוכס, מנהיג בלאטינית) של פלסטיין. ובמידרש ויקרא רבא ז"א: "ויהיה רעב בשלוש ארצות פיניקיא, ערביא ופלסטיני..."

בשעה שגולדו מידרר שים אלה — במאות הראשונות של הלוח הנוצרי — אכן נקראה הארץ פלשתינה, צורה יוונית של השם פלשת. כך בימי רומא וביוניטיון. כאשר כבשו הערבים את הארץ, במחצית הראשונה של המאה השביעית, הם חילקו אותה לשני מחוזות צנאיים ("ג'ונר", בערבית). מחיפה עד פיה הפכה הארץ "ג'ונר פלסטיין" (הבירה: רמלה), ומחיפה צפונה היתה "ג'ונר אורדון" וירדן — הבירה: טבריה. שני המחוזים האלה —

ג'ונר פלסטיין (מפת בריטא)

פלסטיין וירדן — קיימים על כן מאז היום הראשון של השילטון הערבי, מלפני 1300 שנה ויותר.

ריח של איזוביון

כאשר מקבל הציבור הישראלי כולו, בהדרגה, את הכתיב "הומוצא על-ידי אבנרי", הוא מקבל גם את תוכנו: קיום עם שני, שעימו אנחנו צריכים לחיות בארץ הזאת. שוללי הכתיב יודעים זאת. לכן הם רוצים לעשות "טראנספר" של השם, כהכנה לדברים אחרים.

השבוע גיליתי פינת-חמד בירושלים. אין היא חדשה. לגמרי לא. אבל אני לא הייתי שם לפני כן. הזמינו אותי להרצאה בהיברו יוניון קולנו. הסמינר של התנועה הרפורמית בארצות-הברית. כבר הרציתי שם פעם, לפני תריסר שנים או משהו. אך מאז נבנה שם קמפוס שלם נוסף. זהו בניין ירושלמי. זה משהו שהוא נדיר בארץ: בניין יהודי המשתלב בנוף, המתייחס אליו בכבוד, שאינו מנסה לרכב עליו. הכל עשוי מאבן ומשיש. באמצע מידשאות, מפליימים קטנים ומשכשכים. הרבה ערוגות של צמחים. חצרות פנימיות. שערים מעוצבים שאפשר לראות בעדם. וכמעט מכל מקום מכוון מבטו של המבקר אל חומת העיר העתיקה ומיגדל-דויד.

על הכל מרחף ריח נעים — ריח של איזוביון (לוונדר), הגדל בכמה ערוגות.

יחד עם שני הבניינים הסמוכים — מלון המלך דויד וימק"א — זוהי פינה של ירושלים האמיתית — בניגוד לבניינים הוריים המורסים את מראה העיר המערבית, כגון מלון הילטון או בניין המשורר — בניינים שאולי אינם רעים כשלעצמם, אך שאינם שייכים לירושלים.

גם בניין ימק"א נראה איכשהו אחרת. עבר זמן עד שהבנתי מדוע: הורירו את החומה שחצצה בינו ובין הרחוב. הגינות שבחזית הבניין פרושות עכשו לעיני העובר-ובש.

רבים אצלנו אוהבים את ירושלים כמושג מופשט, ואף מוכנים להיהרג (או לשלוח אחרים להיהרג) למענה. מעטים אוהבים את ירושלים האמיתית, זו שהיא פסיפס של תרבויות וסיגנונות, היוצת ריח שלמות אחת והמהווים כולם ביחד את ירושלים. הבניין הר-פורמי (אישי אגודת-ישראל ג'יד כאן "ספנו: ספנו") צמח מתוך אהבה לעיר זו.

כמה מילים ציניות

בלשון המדוברת הודך ומתפשט השימוש במילה "ציניות", כמילה נרדפת ללעג. איש אינו מוכיח עוד בלעג. הכל מרכיבים בציניות. זה נשמע טוב יותר.

חוששני שרבים מן המשתמשים במילה זו באופן חופשי מתכוונים למשהו אחר. לסאטירה, לסיגנון אירוני, לסארקאזם ולהומור בכלל. זהו חבל, כי זה פוגע ביכולתו של הרוב לבטא בדיוק מה שהוא רוצה לבטא.

למעשה, יש לציניות מובן ברור ומוגבל. מקור המילה באסכולה הפילוסופית של הציניקאים ביוון העתיקה, שבזו לתענוגות ושהצטיינה בחשיפת מיגרעות (של הוללת). אחר-כך זה לבש משמעות של אי-אמון בטוב שבאדם ובלגלוג עליו. מקורה של המילה ב"קונוס", כלב. זה היה הכינוי לציניקאים. יעני, בני-כלבה.

סארקאזם, לעומת זאת, הוא סיגנון פוצע, מכאיב מר. מקור במילה היוונית. "סארקוס" פירושו בשר. "סארקאסמוס" פירושו לקרוע בשר בשניים. לא מומלץ למי שרוצה לרכוש ירדים ולהצליח בחברה.

אירוניה גם היא מילה יוונית. "אירוניאה" פירושה העמדת פני בור. לשון אירונית היא לשון המובנת כפשוטה על-ידי הנמען, אך שיש לה תוכן שונה והפוך באוזני יודעי-דבר. לשון סגי נהור, למשל. או קבלת דעתו של הוולת למראית-עין, כדי לשימו ללעג. סאטירה לעומת זאת, היא מילה לאטינית. מקורה במילה "סאטורה", שפירושה עירבוביה. הסאטירה היא במקורה שיר שמטרתו לשים ללעג את המידות הרעות של בני-אדם על-ידי הגומה ועיוות. מטרת הסאטירה היא לגנות מידות רעות ואיוולת. אולי כדאי להוסיף לכך את הסיגנון הסארדוני — לעג מר, מבזוה וציני. מילה יוונית, שמקורה משוסימה בשם האי סארדיניה. האם החיפוש אחר שורשי המילים הוא אבסורדי? זה תלוי במשמעות המילה אבסורד. זוהי מילה לאטינית — "אב" — רחוק מ... "סורדוס" חירש, קהה, משעמם. דבר אבסורדי הוא דבר שאינו סביר, מגוחך, מטושטש, משהו שחלקיו אינם תואמים זה את זה.

פארורוכס, לעומת זאת, הוא דבר הנראה אבסורדי, אך העשוי להיות דווקא מבוסס היטב. דבר הסותר את עצמו. "פארא" — מעבר ל... "דוכסה" — דיעה. ועל מישקל דוכה: אורתודוכסי, "אורתו" — ישר, "דוכסה" — דיעה.
ציני ואורתודוכסי הם דבר והיפוכו. יזה מזכיר לי את הר"ר משה סנה. בימים שבהם כיהן כראש המפקדה הארצית של ארגון ההגנה (רמ"א), כלומר כמנהל הפוליטי של האיגוד-פארה העברית, נשאל כיצד הוא מרגיש בתפקיד זה. על כך ענה בסיפורי-עילוי צעיר נשאל מדוע אינו רוצה להיות רב. על כך השיב: אני יודע את כל המקורות, אני מסוגל למלא את כל התפקידים של רב, ורק דבר אחד אינו יודע: איך עושים את זה מבלי לצחוק?